

การศึกษาติดตามอีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัยที่ได้รับการฟื้นฟูและปล่อยคืนสู่ธรรมชาติ

ดวงรัตน์ โพธิ์เที่ยง

บทคัดย่อ

ดวงรัตน์ โพธิ์เที่ยง. 2552. การศึกษาติดตามอีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัยที่ได้รับการฟื้นฟูและปล่อยคืนสู่ธรรมชาติ. หน้า 57-69. ใน ผลงานวิจัย และรายงานความก้าวหน้างานวิจัย ประจำปี 2552. กลุ่มงานวิจัยสัตว์ป่า สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. กรุงเทพฯ.

ตั้งแต่เดือนมกราคม ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2552 กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้รวบรวมอีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัย (*Gyps himalayanus*) ที่บาดเจ็บ พลัดหลง และบินตกในช่วงฤดูกลออพยพ จากจังหวัดชัยภูมิ กาญจนบุรี ภูเก็ต กระบี่ ตรัง สตูล นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี และระนอง จำนวน 10 ตัว นักทั้งหมดมีสภาพขาดอาหาร และมีนก 1 ตัวที่ถูกยิงบาดเจ็บ สถานีเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าที่อยู่ใกล้เคียงกับที่พบนกได้อนุญาตเลี้ยงดูนกที่บาดเจ็บในระยะแรก แล้วนำส่งโรงพยาบาลสัตว์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน เพื่อตรวจรักษาโรค อาการบาดเจ็บ ฟันฟูสุขภาพ และนกทุกตัวปลอดภัยใช้หัวตก เมื่อมีร่างกายสมบูรณ์ แข็งแรง และถึงช่วงเวลาที่จะบินอพยพกลับ จึงได้ทำการปล่อยที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง วันที่ 9 เมษายน 2552 โดยจัดวางซากโคผ่าท้องไว้ในบริเวณที่ปล่อย และหลังจากการปล่อยสัปดาห์ละ 1 ตัว เป็นจำนวน 4 สัปดาห์ พบว่า อีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัยจำนวน 3-4 ตัว ยังคงอาศัยอยู่ใกล้บริเวณที่ปล่อย เป็นเวลา 2 สัปดาห์ แต่ไม่พบการลงมากินซากที่วางไว้ และหลังจากวันที่ 27 เมษายน 2552 ไม่มีการพบนกในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง แต่ในวันที่ 28 กรกฎาคม 2552 ได้รับจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งส่งตามที่อยู่ที่ระบุบนแถบปีก (wing tag) ที่ติดบนตัวนกว่า อีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัยหมายเลข 14 ถูกลมพายุพัดไปตกที่ประเทศจีน และสวนสัตว์ Changchun Zoological and Botanical Park ได้ดูแลเลี้ยงไว้ เมื่อนกแข็งแรงได้ปล่อยคืนสู่ธรรมชาติเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2552

การศึกษานี้ ทำให้ทราบเส้นทางอพยพของอีแร้งชนิดนี้ เพิ่มเติมจากที่เคยพบเฉพาะทางด้านตะวันตกของประเทศจีน และยังแสดงให้เห็นว่า การที่ได้ทำการช่วยเหลือฟื้นฟูนกที่บาดเจ็บ และพลัดหลงให้แข็งแรง และปล่อยคืนสู่ธรรมชาตินั้น เป็นผลสำเร็จทำให้นักมีชีวิตรอดและดำรงชีวิตอยู่ในธรรมชาติต่อไป ซึ่งใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการเฝ้าระวังและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคใช้หัวตกของประเทศ

คำนำ

ในฤดูหนาวของทุกปีจะเป็นฤดูกาลอพยพของนกอพยพหลายชนิด รวมถึงนกล่าเหยื่อ ได้แก่ เหยี่ยว อินทรี และอีแร้ง เพื่อหนีจากสภาพอากาศที่หนาวเย็นและขาดแคลนอาหาร ในบริเวณตอนบนของซีกโลกลงไปทางใต้ ซึ่งมีอากาศที่อบอุ่นและอาหารอุดมสมบูรณ์กว่า ขณะที่นกทำการอพยพนี้เองพบว่า นกล่าเหยื่อขนาดใหญ่ เช่น อีแร้ง หรือนกอินทรี มีการขาดอาหาร อ่อนแอ พลัดหลง และบินตกในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศไทยอยู่เสมอ อาทิ เช่นในปี พ.ศ. 2550 มีอีแร้งดำหิมาลัยบาดเจ็บและบินตกที่จังหวัดจันทบุรี 1 ตัว พร้อมกันนี้ก็มีอีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัย 4 ตัว บินตกที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี 2 ตัว จังหวัดตรัง 1 ตัว และจังหวัดพัทลุง 1 ตัว ซึ่งได้ดำเนินการปล่อยคืนสู่ธรรมชาติเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2550 ณ บริเวณดอยหลวง อุทยานแห่งชาติดอยผ้าห่มปก จังหวัดเชียงใหม่

ในปี พ.ศ. 2552 นี้มีชาวอีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัยบินตกในหลายพื้นที่ ดังนั้นเพื่อเป็นการช่วยเหลืออีแร้งดังกล่าว ซึ่งเป็นสัตว์หายาก และเป็นนกอพยพระหว่างประเทศให้สามารถคงประชากรในธรรมชาติ จึงได้ทำการช่วยเหลือและนำมาฟื้นฟูสุขภาพเพื่อปล่อยคืนสู่ธรรมชาติต่อไป และเนื่องจากอีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัยเป็นนกอพยพกินซากสัตว์เป็นอาหาร การศึกษาติดตามเส้นทางอพยพของนกชนิดนี้จะมีประโยชน์ต่อการวางแผนเฝ้าระวังและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดนก ทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ โดยหากเกิดการระบาดของโรคไข้หวัดนกในบริเวณใดบริเวณหนึ่งของโลก ก็สามารถกำหนดการเฝ้าระวังในพื้นที่บริเวณอื่นๆ ที่อยู่บนเส้นทางอพยพได้อย่างทันทั่วถึง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อช่วยเหลืออีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัยซึ่งได้รับบาดเจ็บ พลัดหลงและบินตกในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศนำมาฟื้นฟูสุขภาพแล้วปล่อยคืนสู่ธรรมชาติ
2. เพื่อศึกษาติดตามเส้นทางการอพยพของอีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัย
3. เพื่อใช้ข้อมูลเส้นทางการอพยพของนกมาใช้เป็นข้อมูลสำหรับวางแผนเฝ้าระวังและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดนกของประเทศไทย

วิธีการศึกษา

1. รวบรวมอีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัยบินตกในพื้นที่ต่าง ๆ แล้วนำมาอนุบาลดูแลที่สถานีเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียง
2. ฟื้นฟูสุขภาพนก พร้อมติดเครื่องหมายห่วงขาและแถบปีก ระบุรหัสประจำตัวนก พร้อมบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับตัวนก
3. ปล่อยนกคืนสู่ธรรมชาติ
4. ศึกษาติดตามหลังการปล่อย

ผลการศึกษา

1. รวบรวมอีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัยที่บาดเจ็บ พลัดหลง จำนวน 10 ตัว จากจังหวัดชัยภูมิ กาญจนบุรี ภูเก็ต กระบี่ ตรัง สตูล นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี และระนอง รายละเอียดที่มาของนกปรากฏในตารางที่ 1
2. ฟื้นฟูสุขภาพนก
กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ส่งมอบอีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัย ทั้ง 10 ตัว ให้หน่วยฟื้นฟูสุขภาพเหยื่อ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โรงพยาบาลสัตว์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ทำการฟื้นฟูสุขภาพ โดย
- ตรวจสอบสุขภาพของนกโดยการเจาะเลือด ถ่ายพยาธิ ให้อาหารปรสิททั้งภายในภายนอก และรักษาอาการบาดเจ็บของนกจนมีสุขภาพแข็งแรง

- ตรวจเชื้อเชื้อใช้หัวदनก จากการเก็บตัวอย่าง Cloacal Swab ไม่พบนกติดเชื้อใช้หัวदनก

- บันทึกข้อมูลพื้นฐานด้านชีวรูปพรรณ แล้วทำการใส่ห่วงขาและติดแถบปีก ระบุรหัสหมายเลขของนก ได้แก่ THA BKK DNP 17A00006-17A00015 รายละเอียดปรากฏในตารางที่ 2
- ให้อาหารซึ่งเป็นซากสัตว์ที่ตายแล้ว อาทิ โค หมู เป็นต้น
- สังเกตพฤติกรรมการกินอาหารนกทั้งหมดสามารถกินอาหารได้ดี
- เลี้ยงในกรงฝึกบินขนาดใหญ่ กว้าง 6 เมตร ยาว 20 เมตร สูง 6 เมตร มีพลาสติกคลุมตาข่าย ปิดมิดชิด เพื่อมิให้นกคุ้นเคยกับคน นกทุกตัวยังมีความตื่นกลัวและยังคงสัญชาตญาณชาติสัตว์ป่าซึ่งเป็นผลดีต่อการปล่อยคืนสู่ธรรมชาติ

3. การปล่อยนกคืนสู่ธรรมชาติ

ทำการปล่อยอีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัย ในวันที่ 9 เมษายน 2552 ณ บริเวณป่าเต็งรังใกล้หน่วยพิทักษ์ป่าซับฟ้าผ่า เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง จังหวัดอุทัยธานี ซึ่งเป็นพื้นที่อนุรักษ์ที่ปลอดภัยและอยู่บนเส้นทางอพยพของนก เนื่องจากมีรายงานการพบบริเวณดอยกลาง จังหวัดเชียงใหม่ อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี และเรื่อยลงไปทางใต้ในจังหวัดต่างๆ ที่พบนก รวมทั้งอยู่ในช่วงเวลาการอพยพของนกอพยพกลุ่มใหญ่ หากอีแร้งมีความสมบูรณ์และพร้อมที่จะบินกลับก็อาจจะบินไปพร้อมกับฝูงอีแร้งที่ผ่านมา หากยังไม่พร้อมก็สามารถอยู่ในพื้นที่ได้อย่างปลอดภัย

การดำเนินการปล่อย ได้มีการเตรียมอาหารแก่นก โดยวางซากโคผ่าท้อง 1 ตัว ในวันปล่อยและให้หลังการปล่อยเป็นเวลา 1 เดือน สัปดาห์ละ 1 ตัว โดยวางซากในเวลารุ่งเช้า ก่อนมีแสงสว่าง ทั้งนี้เพื่อสร้างความมั่นใจว่าอีแร้งจะอยู่อย่างปลอดภัยและมีอาหารกิน รวมทั้งอาจชักนำให้ประชากรอีแร้งที่พลัดหลงจากประเทศเพื่อนบ้าน เช่น พม่า ลาว หรือ กัมพูชา เข้ามาในพื้นที่ เช่น ในอดีตซึ่งเคยมีพญาแร้งและอีแร้งเทาหลังขาวในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง ทั้งนี้ประเทศกัมพูชา และประเทศพม่าได้ประสบความสำเร็จในการอนุรักษ์อีแร้งด้วยการสร้างอาหารแร้ง (Vulture restaurant) โดยนำซากสัตว์ เช่น ซากโคไปวางทิ้งไว้ในพื้นที่ที่จัดไว้เพื่อดึงดูดให้แร้งลงมากินซาก ช่วยให้แร้งมีอาหารเพียงพอสำหรับการดำรงชีวิตและขยายพันธุ์ในธรรมชาติต่อไป

หลังจากเปิดกรงปรากฏว่า นกบินออกจากกรงทุกตัวไปเกาะยังต้นไม้ห่างจากจุดปล่อยประมาณ 50-80 เมตร บางตัวไม่เกาะต้นไม้บินออกไปไกลๆ จนไม่สามารถมองเห็นได้

4. การติดตามหลังการปล่อย

ดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 9-27 เมษายน 2552 โดยเดินสำรวจตามถนน 3 เส้นทาง รอบหน่วยพิทักษ์ป่าซับฟ้าผ่า ในรัศมีครอบคลุมพื้นที่ 2 กิโลเมตร วันละ 2 รอบ ระยะทางเดินสำรวจทั้งหมด 7 วัน ประมาณ 70 กิโลเมตร ตามเส้นทาง ดังนี้

- ก) เส้นทางจากหน่วยพิทักษ์ป่าซับฟ้าผ่าออกไปทำการเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง
- ข) เส้นทางจากหน่วยพิทักษ์ป่าซับฟ้าผ่าออกไปที่เขานางรำและสำรวจเลยจุดปล่อยแร้งหรือวงตีไถไปอีก 1 กิโลเมตร

ค) เส้นทางวงแหวนจากหน่วยพิทักษ์ป่าซับฟ้าผ่าออกไปเขานางรำ โดยเป็นเส้นทางสำรวจการใช้บ่อน้ำของสัตว์ป่า (บ่อน้ำชั่วคราวที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งทำไว้สำหรับเป็นแหล่งน้ำสำหรับสัตว์ป่าในฤดูแล้ว)

ผลการติดตามอีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัยหลังการปล่อย แสดงในตารางที่ 3 และสรุปได้ ดังนี้

การพบอีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัย

พบอีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัย จำนวน (อย่างน้อย) 3-4 ตัว (#8, 12, 13) ยังคงอาศัยอยู่ใกล้จุดทำร้านอาหารร้าง ภายหลังวันที่ปล่อยคืนสู่ธรรมชาติ 2 สัปดาห์แล้ว แต่ไม่มีอีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัยลงมากินซากวัวที่วางไว้ให้ ณ ร้านอาหารร้าง

อีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัยแต่ละตัวมีสุขภาพแข็งแรง

อีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัย บางตัวพบว่า เกาะนอนบนต้นไม้สูงและบินหนีเมื่อเห็นคน ภายหลังจากการปล่อย 2 สัปดาห์ แสดงว่าอีแร้งเหล่านี้ยังมีสภาพร่างกายแข็งแรง และอาจจะมีซากสัตว์ที่เกิดขึ้นในธรรมชาติ และเป็นแหล่งอาหารให้อีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัยเหล่านี้ตลอดระยะเวลาหลังการปล่อย แม้จะไม่ได้ลงกินซากวัวที่จัดไว้ให้

อีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัย น่าจะใช้ประโยชน์จากบ่อน้ำ

จากการสำรวจชนิดของสัตว์ป่าข้างถนนระหว่างหน่วยพิทักษ์ป่าซับฟ้าผ่าและสถานีวิจัยสัตว์ป่าเขานางรำ พบว่าเป็นแหล่งน้ำดื่ม และอีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัยบางตัว (#8, 12) น่าจะใช้ถนนดินเป็นหมาย (landmark) ในการบินเคลื่อนที่ไปมาเนื่องจากมีสภาพเป็นที่โล่ง

จากการเฝ้าสังเกต ณ จุดชมวิวเขานางรำ ไม่พบอีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัยที่มีเครื่องหมายบนปีกบินร่อนเหนือหุบเขาที่เป็นสถานที่จัดทำร้านอาหารร้างอาจเป็นเพราะสถานที่จัดทำร้านอาหารร้างเป็นหุบเขาทำให้อีแร้งมองไม่เห็นซากวัว นอกจากนั้นไม่พบอีแร้งชนิดอื่นหรือตัวอื่นบินอพยพผ่านเส้นทางอพยพสายตะวันตก

รายงานการพบอีแร้งที่ประเทศจีน

วันที่ 28 กรกฎาคม 2552 สวนสัตว์ Changchun Zoological and Botanical Park, Changchun Municipality Jilin Province ประเทศจีน ส่ง E-mail ตามที่อยู่บนแถบปีกที่ติดกับตัวนก ว่า พบอีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัยหมายเลข 14 ที่อพยพไปจากประเทศไทย ถูกลมพายุพัดและตกในบริเวณดังกล่าว ซึ่งสวนสัตว์ได้ทำการดูแลฟื้นฟูสุขภาพ และได้ทำการปล่อยกลับสู่ธรรมชาติ เมื่อนกมีสุขภาพแข็งแรงในวันที่ 10 กันยายน 2552 จากรายงานนี้นับเป็นข้อมูลสำคัญที่ทำให้ทราบเส้นทางอพยพของอีแร้งชนิดนี้ ถึงแม้ว่าจะเป็นรายงานใหม่ซึ่งเพิ่มเติมจากเดิมที่เคยพบเฉพาะทางด้านตะวันตกของประเทศจีน ซึ่งอาจเกิดจากถูกลมพายุพัดพาไป อย่างไรก็ตาม และแสดงให้เห็นว่าการที่กรมอุทยานแห่งชาติ

สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้ช่วยเหลือฟื้นฟูนกอพยพที่บินตกและพลัดหลงให้แข็งแรง และทำการปล่อยคืนสู่ธรรมชาตินั้น เป็นผลสำเร็จสามารถทำให้นักมีชีวิตรอด และดำรงชีวิตอยู่ในธรรมชาติได้ต่อไป

การพบสัตว์ชนิดต่าง ๆ ที่มาหากินในบริเวณที่วางซากโค

พบสัตว์ชนิดต่าง ๆ ที่มาหากินในบริเวณที่วางซากโค ตั้งแต่เวลา 7.00-17.30 น. ปรากฏในตารางที่ 4

ปัญหา และข้อเสนอแนะ

การจัดทำร้านอาหารแรงแรงเป็นครั้งแรก อีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัยจึงไม่มีความคุ้นเคยต่อสถานที่

อีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัย ไม่มีความคุ้นเคยต่อสถานที่ดังกล่าวมาก่อน ในอนาคตหากจะมีการจัดทำร้านอาหารแรงแรงเพื่อใช้เป็นแหล่งอาหารของอีแร้งที่จะปล่อยคืนสู่ธรรมชาติ อาจนำอีแร้งมาเลี้ยงและให้อาหาร ณ ร้านอาหารแรงแรงระยะหนึ่ง เพื่อให้อีแร้งคุ้นเคยกับสถานที่ รวมทั้งปรับสภาพพื้นที่ให้กลายเป็นที่โล่งมากขึ้นกว่าเดิม เพื่อเพิ่มโอกาสการมองเห็นของอีแร้งขณะบินร่อนเหนือหุบเขาและป่าเต็งรังที่ใช้เป็นสถานที่จัดทำร้านอาหารแรงแรง

การเสื่อมสภาพของซากวัวอย่างรวดเร็ว

การเสื่อมสภาพของซากวัวอย่างรวดเร็ว ภายใน 3 วัน (นับจากวันที่วางซาก) เป็นปัจจัยจำกัดของการทำร้านอาหารแรงแรง เนื่องจากสภาพอากาศร้อนและการเร่งทำลายซากให้เสื่อมสภาพด้วยหนอนแมลงวัน อีกทั้งมีสัตว์ป่าอื่น ๆ เช่น เสือดำ หมาป่า หมาใน เป็นต้น ที่อาจจะเข้ามากินซากวัว ทำให้สภาพซากหมดสภาพเร็วขึ้น อย่างไรก็ตาม หากอีแร้งคุ้นเคยกับสถานที่จัดทำร้านอาหารแรงแรงและทราบว่าจะมีซากสัตว์เป็นประจำ อีแร้งเหล่านี้จะอาศัยอยู่ โดยการเกาะนอนบนต้นไม้ล้อมรอบจุดวางซาก (ข้อมูลจากร้านอาหารแรงแรงที่ประเทศกัมพูชา) และลงกินซากในเวลากลางวันก่อนที่สัตว์ป่าอื่น ๆ จะลงกิน หรือแม้แต่นกหนอนแมลงวันจะเร่งทำลายสภาพซาก

ตารางที่ 1. รายละเอียดที่มาของอีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัย

ตัวที่	รายละเอียด
ตัวที่ 1	วันที่ 10 มกราคม 2552 รับจากราชภัฏหมู่บ้านทุ้งสุยลาย จังหวัดชัยภูมิ มาดูแลที่สถานีเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
ตัวที่ 2	วันที่ 16 มกราคม 2552 เขตห้ามล่าสัตว์ป่าอุทยานสมเด็จพระศรีนครินทร์ รับจากหมู่บ้านดอนตาเพชร อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี และส่งมอบให้สถานีเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าเขาสน จังหวัดราชบุรี
ตัวที่ 3	วันที่ 1 มกราคม 2552 รับจากนายสุเปียบ สิงห์ลาย บริเวณเกาะแก้ว อำเภอมือง จังหวัดภูเก็ต มาดูแลเลี้ยงที่สถานีเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าพัทลุง จังหวัดพัทลุง
ตัวที่ 4	วันที่ 7 มกราคม 2552 รับจากนายบุญฤทธิ์ ไร่ใหญ่ ตำบลคลองเม้า อำเภอเหนือคลอง จังหวัด

ตัวที่	รายละเอียด
	กระบี่ มาดูแลเลี้ยงที่สถานีเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าพัทลุง จังหวัดพัทลุง
ตัวที่ 5	วันที่ 27 มกราคม 2552 รับจากนายปรีชา หาญทะเล อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง มาดูแลเลี้ยงที่สถานีเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าพัทลุง จังหวัดพัทลุง
ตัวที่ 6	วันที่ 15 มกราคม 2552 รับจากนายรอโสน หนูพริ้ม บ้านต้นหยงกลิง ตำบลเกาะสาหร่าย อำเภอเมือง จังหวัดสตูล มาดูแลเลี้ยงที่สถานีเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าพัทลุง จังหวัดพัทลุง
ตัวที่ 7	วันที่ 27 มกราคม 2552 นายมานิตย์ จันดาวงษ์ พบนกบริเวณสวนยางตำบลเขาโร อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช มอบให้อุทยานแห่งชาติน้ำตกโยง แล้วมาดูแลเลี้ยงที่สถานีเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าพัทลุง จังหวัดพัทลุง
ตัวที่ 8	ต้นเดือนมกราคม 2552 ชาวบ้านพบนกบินตกและนำมาเลี้ยงไว้ที่เกาะลันตาใหญ่ อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2552 สถานีเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าพัทลุง รับมาดูแลเลี้ยงที่สถานีเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าพัทลุง จังหวัดพัทลุง
ตัวที่ 9	วันที่ 16 สิงหาคม 2552 เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นผู้รับนกจากราษฎรที่พบนกตกในอำเภอบ้านนาเดิม และสถานีเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าพัทลุง จังหวัดพัทลุง เป็นผู้รับมาดูแล
ตัวที่ 10	วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2552 ปศุสัตว์จังหวัดระนองขนย้ายนกจากจังหวัดระนอง ไปทำการรักษาที่สวนสัตว์เปิดเขาเขียว จังหวัดชลบุรี และส่งมอบต่อให้อุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

ตารางที่ 2. ข้อมูลพื้นฐานด้านชีวรูปพรรณของอีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัย

ID	Band#	Age	Sex (PCR)	Weight (gm.)	W Span (mm.)	Wing Length (mm.)	Tail L. (mm.)	Tarsus L (mm.)	Tarsus Thi (mm.)	Bill Length (mm.)	Bill Depth (mm.)	Total Head L (mm.)	อาการ ที่ได้รับ การฟื้นฟู
KU21	17A00006	juv	female	8,000	2,840	790	460	128	24.4	51.3	38.65	148.1	ขาดอาหาร
KU22	17A00007	juv	female	7,000	2,700	828	426	129.7	23.4	53.85	34.65	149.45	ขาดอาหาร
KU23	17A00008	2 nd Y	female	6,900	2,710	860	376	121.5	21.6	48.4	33.3	148.5	ขาดอาหาร
KU24	17A00010	juv	male	7,300	2,860	800	385	131.65	21.65	52.25	34.65	152.3	ขาดอาหาร
KU25	17A00009	juv	male	7,300	2,830	830	410	113.7	21.65	51.3	36.1	150.4	ขาดอาหาร
KU26	17A00011	juv	male	7,300	2,720	804	371	128.6	21.5	54.9	40.45	151.55	ขาดอาหาร
KU27	17A00012	juv	female	8,700	2,740	830	448	130.4	24	53.35	35.8	154.25	ขาดอาหาร
KU33	17A00013	juv	male	8,000	2,786	802	446	140.05	21.75	40.9	52.75	151.7	ขาดอาหาร
KU36	17A00014	juv	female	8,000	2,828	802	318	111.3	21.95	50.35	34.8	153.2	ขาดอาหาร และนิ้วตีน เป็นฝีทำ การผ่าตัด
KU40	17A00015	juv	female	7,000	2,740	783	390	126.9	23.55	56.15	34.75	152.9	ถูกยิงรักษา จนแข็งแรง

ตารางที่ 3. แสดงการสำรวจติดตามอีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัยหลังปล่อยคืนสู่ธรรมชาติ

วันที่	เวลา	หมายเลข	บริเวณที่พบ	หมายเหตุ
9 เมษายน	9.30 น.	8 (KU23)	สามแยกขับฟ้าผ่า	เกาะต้นไม้สูง 6 เมตร
	16.00 น.		ข้างถนนจากเขานางรำมาขับฟ้าผ่า โดยห่างจากขับฟ้าผ่าประมาณ 500 เมตร ไปทางทิศตะวันตก	เกาะพักและเกาะคอนนอน บนต้นไม้ สูง 5 เมตร
10 เมษายน	8.30 น.	ไม่ทราบ	ห่างจากจุดปล่อยประมาณ 200 เมตร ฝั่งตะวันออก	เกาะบนต้นไม้สูงข้างถนน โดยถูกนกแซงแซวและเหยี่ยวนกเขาหงอนรุ่มทำร้าย แต่ก็บินหนีไปได้
	9.45 น.	8 (KU23)	ข้างถนนจากเขานางรำมาขับฟ้าผ่า โดยห่างจากขับฟ้าผ่าประมาณ 500 เมตร ไปทางทิศตะวันตก	เกาะบนต้นไม้ต้นและบินออกไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือในเวลาประมาณ 10.45 น.
	16.45 น.	13 (KU33)	ข้างถนนขับฟ้าผ่าไปเขานางรำ ตำแหน่งใกล้บ่อน้ำหมายเลข 61 ซึ่งมีหมายเลขโลหะตอกไว้ที่ต้นไม้ข้างบ่อน้ำ	เกาะอยู่บนต้นไม้สูงประมาณ 1 เมตร
11 เมษายน	7.45 น.	13 (KU33)	บ่อน้ำหมายเลข 61	เกาะบนพื้นที่ใกล้บ่อน้ำ นกสามารถบินไปเกาะคอนต้นไม้สูง 5 เมตร และสังเกตเห็นขนปลายปีกเส้นนอกสุดข้างขวาหัก
	14.00 น.			บินหนีไปเกาะกิ่งไม้เมื่อคนเข้าใกล้
	15.20 น.		ห่างจากบ่อน้ำหมายเลข 61 ประมาณ 100 เมตร	เกาะบนต้นไม้สูงประมาณ 3 เมตร
	16.15 น.			ฝนตกหนัก 20 นาที นกเกาะอยู่ที่เดิม
12 เมษายน	6.15 น.	13 (KU33)	บริเวณใกล้บ่อน้ำเก่า 61	เกาะนอนบนกิ่งไม้สูงจากพื้น 3 เมตร กินข้าวที่วางไว้ที่บ่อ
	12.00 น.		ข้างถนนเขานางรำมาขับฟ้าผ่าใกล้บริเวณทางแยกเข้าขับฟ้าผ่า ตำแหน่งใกล้บ่อน้ำหมายเลข 60	เกาะในพุ่มไม้บนต้นไม้สูง

ตารางที่ 3. แสดงการสำรวจติดตามอีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัยหลังปล่อยคืนสู่ธรรมชาติ

วันที่	เวลา	หมายเลข	บริเวณที่พบ	หมายเหตุ
	14.11 น.	12 (KU27)	บ่อน้ำที่ 58	เกาะอยู่บนคอนไม้สูง 1 เมตร
13 เมษายน	6.54 น.	ไม่ทราบ	ใต้ต้นไม้ ที่บ่อน้ำเก่าที่ 61	ไม่พบตัว แต่พบมูลนกนานกว่า 12 ชั่วโมง
	7.00 น.	12 (KU27)	บ่อน้ำที่ 58	ไม่พบตัว ไม่มีมูล ขาวัวไม่มีรอยแทะ
	9.00 น.	ไม่ทราบ	ห่างจากจุดปล่อยรังประมาณ 100 เมตร	นักวิจัยเสียเครื่องออกจากเขานางรำพบเห็นเดินตัดถนนจากฝั่งตะวันตกไปตะวันออก
	10.15 น.	8 (KU23)	เลยที่ทำการขับฟ้าผ่า 200 เมตรทางลงไปทำการเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง	เกาะอยู่บนต้นไม้สูง 3 เมตร
	10.30 น.	12 (KU27)	ที่ทำการขับฟ้าผ่า	บินจากพื้นไปเกาะบนต้นไม้สูง 5 เมตร
	11.15 น.	8 (KU23)		เจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่าประจำขับฟ้าผ่า แจ้งว่านกแร้งทั้งสองมาเกาะอยู่บนต้นไม้ตั้งแต่เช้าและนกแร้งสีน้ำตาลหิมาลัยปีกหมายเลข 8 บินออกไปก่อนทางทิศเหนือ
	15.00 น.	8 (KU23)	เกาะอยู่บนสะพานไม้ข้ามห้วยสองทาง ซึ่งอยู่ทางทิศเหนือก่อนถึงที่ทำการขับฟ้าผ่า	สามารถถ่ายรูปไว้ได้
	17.50 น.	12 (KU27)	ข้างด่านผ่านทางหน่วยขับฟ้าผ่า	บินมาเกาะต้นไม้สูง ดูลักษณะนกสดชื่นและเกาะคอนนอนที่นั่นสามารถถ่ายภาพไว้ได้

ตารางที่ 3. แสดงการสำรวจติดตามอีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัยหลังปล่อยคืนสู่ธรรมชาติ

วันที่	เวลา	หมายเลข	บริเวณที่พบ	หมายเหตุ
14 เมษายน	6.00 น.	12 (KU27)	ข้างด่านผ่านทางหน่วยขับฟ้าผ่า	อีแร้งเกาะคอนหลักอยู่บนต้นไม้ต้นเดิม ต่อจากนั้นเวลา 7.00-9.30 น. นกตื่นและมองสิ่งรอบ ๆ ตัว ไม่มีอาการตื่นคนหรือรถยนต์ที่วิ่งไปวิ่งมา และเวลา 9.30-9.36 น. นกกางปีกออกตากกับแสงแดด โดยหันหลังให้ทิศตะวันออก สุดท้าย 9.46 น. นกบินไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ โดยบินต่ำลง
	7.22 น.	13 (KU33)	สี่แยกก่อนถึงที่ทำการขับฟ้าผ่า	เกาะอยู่บนต้นไม้สูง 8 เมตร
	7.34 น.	8 (KU23)	เลยห้วยสองทางไปทางที่ทำการเขตฯ 200 เมตร	เกาะอยู่บนต้นไม้สูง 2 เมตร
15 เมษายน				ไม่พบอีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัย
16 เมษายน		ไม่ทราบ	มอชรุชะ	พบนกแร้ง 1 ตัว
18 เมษายน			มอชรุชะ และบ่อน้ำ (เก่า) ที่ 61	วางขาวไว้ที่ละซา ซึ่งขาวไม่มีรอยแทะ
23 เมษายน		ไม่ทราบ	ทางเข้าขับแก้ว	พบอีแร้ง 1 ตัว เกาะต้นไม้ข้างทางสูง 8 เมตร
27 เมษายน		ไม่ทราบ	ทางเข้าขับแก้ว	พบอีแร้ง 1 ตัว เกาะต้นไม้ข้างทางเมื่อเห็นคนแล้วบินหนีขึ้นฟ้า

ตารางที่ 4. รายชื่อชนิดสัตว์ที่หากินบริเวณที่วางซากโคตั้งแต่เวลา 7.00 น.-17.30 น.

กลุ่มชนิดสัตว์	ชนิดสัตว์
กลุ่มสัตว์ปีก	1. นกกระเต็นนอกขาว (<i>Halcyonh smyrnensis</i>) 2. นกกระเต็นหัวดำ (<i>Halcyon pileata</i>) 3. นกเขาใหญ่ (<i>Streptopelia chinensis</i>) 4. นกยูง (<i>Pavo muticus</i>) 5. นกกระแตแต้แว๊ด (<i>Vanellus indicus</i>) 6. เหยี่ยวรุ้ง (<i>Spilornis cheela</i>) 7. นกแซงแซวหงอนขน (<i>Dicrurus hottentottus</i>) 8. นกแซงแซวหางบ่วงใหญ่ (<i>Dicrurus paradiseus</i>) 9. นกหัวขวานใหญ่สีดำ (<i>Dryocopus javensis</i>) 10. นกหัวขวานเขียวตะโพกแดง (<i>Picus erythropygius</i>) 11. นกแขกเต้า (<i>Psittacula alexandri</i>) 12. นกกระรางหัวขวาน (<i>Upupa epop</i>) 13. เหยี่ยวนกเขาพันธุ์จีน (<i>Accipiter soloensis</i>)
กลุ่มสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม	1. หมูป่า (<i>Sus scrofa</i>) 2. เก้ง (<i>Muntiacus muntjak</i>)
กลุ่มสัตว์เลื้อยคลาน	1. แย้ใต้ (<i>Leiolepis belliana belliana</i>) 2. เหาช้า (<i>Varanus rudicollis</i>) 3. เต่าหก (<i>Manouria emys</i>)

เอกสารอ้างอิง

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. คู่มือการปฏิบัติงานสำหรับเจ้าหน้าที่เพื่อเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดนกในนกอพยพ.

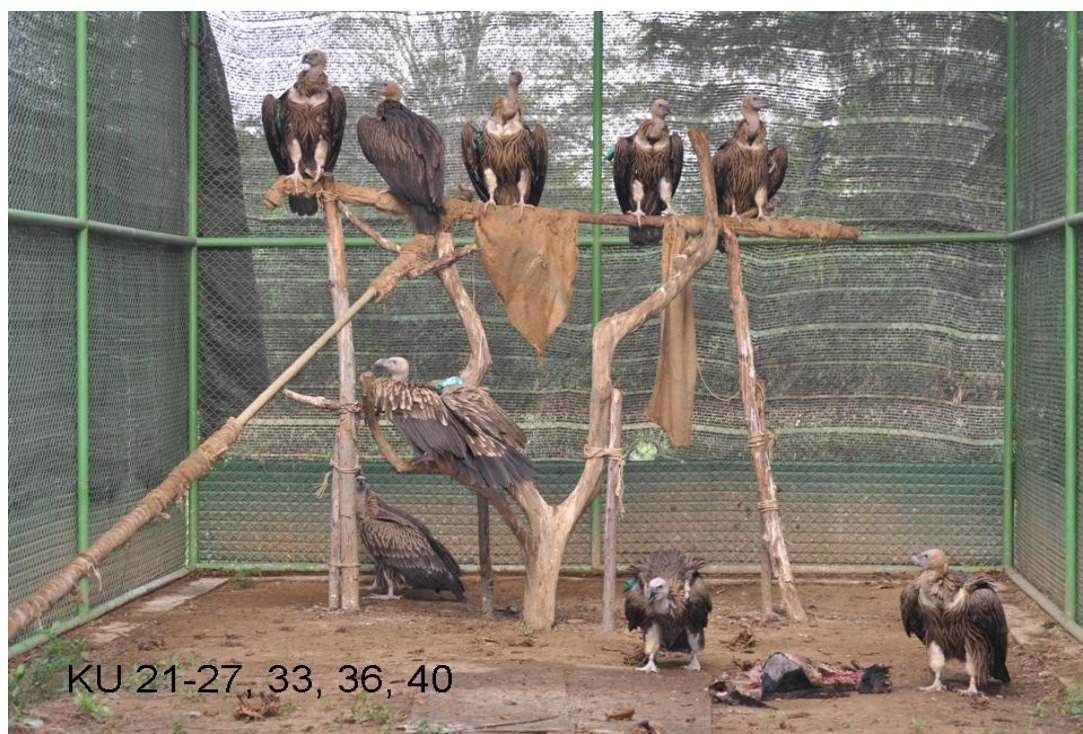
จารุจินต์ นภิตะภักดิ์, กานต์ เลชะกุล, วัชร สวางสมบัติ. 2550. คู่มือดูนก หมอบุญส่ง เลชะกุล. นกเมืองไทย. กรุงเทพฯ. คณะบุคคลนายแพทย์บุญส่ง เลชะกุล.

ไชยยันต์ เกษรดอกบัว และคณะ. 2551. คู่มือเหยี่ยวและนกอินทรี. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ. 328 หน้า. บริษัทอัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

Boonsong L. and J.A.McNeely. 1973. Mammals of Thailand. Kurusapha Ladprow Press. Bangkok. 785 p.



ภาพที่ 1. การใส่ห่วงขาที่มีรหัส และแถบสี ของอีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัย



ภาพที่ 2. สภาพอีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัย ภายในกรงฟีนฟู



ภาพที่ 3. การปล่อยอีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัย



ภาพที่ 4. อีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัย หมายเลข 13 (KU33) พบเกาะคอนในพุ่มไม้บนต้นไม้สูง
พบในวันที่ 12 เมษายน 2552